

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2023. № 5.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2023.5.42>

УДК 657:330.34:630

Л. А. Суліменко,

к. е. н., професор, професор кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Поліський національний університет, Житомир, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0255-1642>

Н. І. Цегельник,

к. е. н., доцент, доцент кафедри бухгалтерського обліку, оподаткування та аудиту, Поліський національний університет, Житомир, Україна

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6388-9124>

ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИКОНАННЯ БЮДЖЕТНИХ ПРОГРАМ

L. Sulimenko,

PhD in Economics, Professor, Professor of the Department of Accounting, Taxation and Audit, Polissia National University, Zhytomyr, Ukraine

N. Tsehelnyk,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Accounting, Taxation and Audit, Polissia National University, Zhytomyr, Ukraine

ACCOUNTING AND ANALYTICAL ENSURING THE EXECUTION OF BUDGET PROGRAMS

Визначено особливості діяльності бюджетних установ, які мають визначальний вплив на побудову системи обліку в бюджетних установах. При цьому враховано особливості витрат державних установ, що здійснюються під час надання нематеріальних послуг, які відрізняються за економічним змістом від витрат госпрозрахункових підприємств та організацій. Обґрунтовано, що під видатками слід розуміти державні кошти, що не підлягають поверненню, а саме такі платежі, які не компенсують і не створюють фінансові вимоги.

Проаналізовано видатки на прикладі Станишівської сільської територіальної громади Житомирського району, де визначено три головних розпорядники коштів. Охарактеризовано основні бюджетні програми Станишівської сільської ради Житомирського району за 2022 рік. Досліджено показники, якими оцінено виконання бюджетних програм, до яких віднесено показники затрат на її виконання, продукту, ефективності та якості. Визначено, що завдання бюджетних програм громади спрямовані на: забезпечення діяльності апарату Станишівської сільської ради та іншої діяльності у сфері державного управління; створення належних умов для надання дошкільної освіти і виховання дітей; забезпечення надання відповідних послуг денними закладами загальної середньої освіти та інших програм та заходів у сфері освіти; на забезпечення потреб населення у первинній медичній допомозі; надання компенсаційних виплат за пільговий проїзд окремим категоріям громадян; створення умов для задоволення духовних потреб громадян.

Визначено, що для обліку і контролю фактичних видатків в громаді використовуються рахунки класу 8 «Витрати», на яких формується інформація про фактичні витрати бюджетних установ. Як бачимо, особливістю бюджетних установ є ведення не тільки бухгалтерського обліку господарських операцій, але й організація обліку виконання кошторису.

Доведено, що для досягнення результатів ефективного використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу важливе значення має контроль кожної операції, пов'язаної з витрачанням бюджетних коштів в процесі їх перерахування та використання, а інформаційне забезпечення сприяє ефективному управлінню бюджетними коштами як на рівні державного, так і місцевих бюджетів, підвищення рівня прозорості в процесі їх використання.

The peculiarities of the activity of budgetary institutions, which have a decisive influence on the construction of the accounting system in budgetary institutions, are determined. At the same time, the peculiarities of the expenses of state institutions, which are carried out during the provision of intangible services, which differ in economic content from the expenses of self-supporting enterprises and organizations, are taken into account. It is justified that expenses should be understood as state funds that are not subject to return, namely such payments that do not compensate and do not create financial requirements.

Expenditures were analyzed on the example of the Stanyshiv rural territorial community of Zhytomyr district, where three main managers of funds were identified. The main budget programs of the Stanyshiv Village Council of the Zhytomyr District for 2022 have been characterized. The indicators used to evaluate the implementation of budget programs were studied, including indicators of the cost of its implementation, product, efficiency and quality. It was determined that the tasks of the community's budget programs are aimed at: ensuring the operation of the apparatus of the Stanyshiv village council and other activities in the field of public administration; creation of appropriate conditions for the provision of preschool education and upbringing of children; ensuring the provision of appropriate services by day institutions of general secondary education and other programs and activities in the field of education; to meet the needs of the population in primary medical care; provision of compensatory

payments for preferential travel to certain categories of citizens; creation of conditions for meeting the spiritual needs of citizens.

It was determined that for accounting and control of actual expenses in the community, accounts of class 8 "Expenses" are used, on which information about the actual expenses of budgetary institutions is formed. As you can see, the peculiarity of budgetary institutions is not only the accounting of economic transactions, but also the organization of accounting for the execution of estimates.

It has been proven that in order to achieve the results of the effective use of budget funds at all stages of the budget process, it is important to control each operation related to the expenditure of budget funds in the process of their transfer and use, and information support contributes to the effective management of budget funds both at the state level and and local budgets, increasing the level of transparency in the process of their use.

Ключові слова: *облік, аналіз, видатки, бюджетні програми, бюджетні установи, територіальні громади.*

Keywords: *accounting, analysis, expenditures, budget programs, budget institutions, territorial communities.*

Постановка проблеми. В умовах воєнного часу Україні необхідно усвідомити роль бюджету в економічній системі держави, щоб підвищити його прозорість для населення, покращити якість надання державних послуг та ефективність використання бюджетних коштів. Російсько-українська війна піддає серйозному випробуванню здатність громадян України до оборони, самозабезпечення та розвитку території за рахунок як бюджету держави в цілому, так і бюджетів окремих громад.

На сьогодні, забезпечення ефективності витрачання бюджетних коштів є важливим елементом фінансового механізму соціального розвитку. Управління

якістю фінансових ресурсів є одним із основних завдань сучасного державного управління. Реалізація цього завдання можлива за умови постійного контролю за використанням бюджетних коштів та оцінки досягнутих результатів. У бюджетному процесі для того, щоб зосередити обмежений обсяг коштів на реалізації визначених пріоритетних економічних і соціальних завдань державної політики, потрібно використовувати аналітичну інформацію про виконання бюджетних програм.

Бюджетні програми є основним інструментом ефективного регулювання показників і часток соціально-економічного розвитку місцевих органів влади та проведення відповідної бюджетної політики на рівні адміністративно-територіальних одиниць. Бюджетні програми використовуються для вирішення пріоритетних поточних і стратегічних завдань на рівні органів місцевого самоврядування, сприяють досягненню параметрів і критеріїв якості надання соціально-економічних, побутових послуг, визначених в даних програмах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В економічній літературі багато уваги приділяється різним аспектам бухгалтерського обліку в державному секторі. Зокрема, особливо зростає інтерес вчених до теоретичних і практичних проблем здійснення витрат та видатків бюджетних установ, яким присвятили свої дослідження такі вітчизняні вчені, як Атамас П.Й., Андрієнко О.М., Бенько І.Д., Бенько В.С., Бутинець Ф.Ф., Василик О.Д., Галько О., Джога Р.Т., Жидеєва Л. І., Ігнатюк І.М., Кіт В.І., Клець Л.Є., Козій І.С., Котова С.С., Крикун Т. І., Куліш О. М., Остапчук Т.П., Остап'юк Н.А., Свірко С.В., Тополенко Н. М., Хорунжак Н.М., Чугунов І.Я., Шара Є. Ю. та ін.

Видатки бюджетних установ є важливою складовою загальнодержавних видатків, вираженням економічних відносин, що виникають при використанні державних та місцевих бюджетних коштів. Бюджетні установи при виконанні своїх повноважень несуть певні витрати, які є одним із пріоритетних напрямків бухгалтерського обліку у державному секторі. У відповідності до НП(С)БОДС 101

«Подання фінансової звітності», витрати визначені як зменшення економічних вигод при вибутті активів або зростанням вартості зобов'язань, що у подальшому призводить до зниження вартості власного капіталу [16].

В спеціальній економічній літературі поняття витрат трактується по-різному. Зокрема, вітчизняними вченими дається визначення економічної категорії видатків бюджетних установ, як суми коштів, витрачених бюджетними установами в процесі господарської діяльності в межах сум, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, затверджених кошторисом [11, 27].

Карпенко Н.Г. визначає видатки, як витрати, що здійснює бюджетна установа для забезпечення виконання своїх функцій, які підтверджуються оформленими документами [9].

Поняття витрат і видатків бюджетних установ за своєю економічною сутністю різні. Провідний економіст-науковець Свірко С.В. виокремлює ключові поняття та формулює витрати як зменшення грошових коштів чи збільшення зобов'язань для отримання та поповнення продуктивних сил суб'єкта господарювання, а видатки – як загальну суму використаних коштів за період для забезпечення господарської діяльності суб'єкта господарювання. В обліковій практиці бюджетних установ видатки поділяються на касові і фактичні [26].

Видатки бюджету є економічними відносинами, на основі яких здійснюється процес використання грошових ресурсів централізованого фонду для виконання державою своїх функцій. Видатки бюджету – це кошти, що спрямовуються на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом, за винятком коштів на погашення основної суми боргу та повернення надміру сплачених до бюджету сум [10].

На думку економістів, поняття «видатки бюджету» тісно пов'язані з бюджетним запитом, що визначає потребу у фінансуванні у відомчому розрізі. Процедура бюджетного запиту проходить складну двосторонню ієрархію схвалення (спочатку – знизу доверху, а надалі – навпаки, зверху до низу). За

наслідками парламентських (на рівні держави) чи представницьких (на місцевому й регіональному рівнях) слухань бюджетні запити трансформуються в бюджетні призначення, які в межах відомств, міністерств, відділів та управлінь місцевих адміністрацій і виконкомів, інших головних розпорядників бюджетних коштів розподіляються між розпорядниками бюджетних коштів нижчого рівня як бюджетні асигнування [17].

Як зазначають вчені, видатки бюджетів за своєю економічною сутністю є інструментом розподілу і перерозподілу централізованого грошового фонду держави та його використання за цільовим призначенням для забезпечення суспільного добробуту. Зміст і характер бюджетних витрат полягає у забезпеченні потреб діяльності держави [5].

Підвищення якості планування бюджетних видатків, як одного із інструментів управління економікою, створює передумови для своєчасного фінансового забезпечення основних завдань суспільного розвитку. Упорядковані Бюджетним Кодексом України низка положень та визначень, дозволили посилити прозорість бюджетної системи, створити відповідні умови для учасників бюджетного процесу, підвищити ефективність використання бюджетних коштів та результативність виконання бюджетних програм, визначити дієву систему державного фінансового контролю [12].

На думку Чугунова І.Я., видатки бюджету за своєю економічною сутністю є інструментом розподілу і перерозподілу централізованого грошового фонду держави та його використання за цільовим призначенням для зростання суспільного добробуту. Структура та стан розвитку економіки країни, рівень економічних відносин визначають обсяги видатків бюджету. Зміст і характер бюджетних видатків полягає у забезпеченні виконання державою своїх функцій. Призначення бюджетних видатків сприяє задоволенню важливих потреб суспільства у розвитку економіки і соціальної сфери, державного управління, оборони, забезпечення громадського порядку, безпеки держави тощо [29].

Узагальнюючи дослідження науковців, слід зазначити, що видатки бюджетних установ є одним із основних показників їх фінансово-господарської діяльності, які є основою щодо визначення результатів виконання кошторису доходів і видатків державних установ з метою їх оптимізації.

Формування цілей статті. Метою статті є дослідження економічної сутності витрат та видатків бюджетних установ, особливості обліково-аналітичного забезпечення виконання бюджетних програм в їх обліковій практиці.

Виклад основного матеріалу дослідження. Специфічними особливостями діяльності бюджетних установ, які мають визначальний вплив на побудову системи обліку в бюджетних установах, є забезпечення виконання окремих державних функцій щодо забезпечення повноцінної діяльності установ соціальної на неприбуткової сфері: державного управління, освіти, науки, охорони здоров'я, соціального захисту та соціальне забезпечення та ін. На відміну від комерційних підприємств, особливості в бюджетних установах і організаціях, полягають не в отриманні прибутків від своєї діяльності, а у забезпеченні виконання державних функцій таких установ неприбуткової сфери на різних рівнях та ефективного використання бюджетних коштів і державного майна. Для організації своєї діяльності бюджетні установи за рахунок коштів державного бюджету та власних коштів здійснюють різні господарські операції, які підлягають обліку.

При організації обліку в бюджетних установах слід врахувати особливості витрат державних установ, що здійснюються під час надання нематеріальних послуг, які відрізняються за економічним змістом від витрат госпрозрахункових підприємств та організацій. Під видатками розуміють державні кошти, що не підлягають поверненню, а саме такі платежі, які не компенсують і не створюють фінансові вимоги.

Після прийняття Закону про Державний бюджет на відповідний рік, повноваження щодо розпорядження бюджетними коштами отримують головні розпорядники. Далі бюджетні кошти можуть витратитися або розподілятися

розпорядникам нижчого рівня або одержувачам бюджетних коштів. У свою чергу, розпорядники нижчого рівня можуть витратити кошти згідно із цільовим призначенням за затвердженими напрямками та одержувачами таких коштів.

Витрати є одним із основних показників фінансово-господарської діяльності державних установ, основою для визначення результатів виконання кошторису доходів і витрат. Тому дослідження, аналіз складу та структури витрат бюджетних установ має важливе значення для економії та виявлення резервів їх зниження.

Важливим сегментом державного контролю є витрачання бюджетних коштів, тому важливим елементом бухгалтерського обліку в бюджетних установах та організаціях, органах місцевого самоврядування є облік витрат, організації якого в державному секторі приділяється особлива увага.

Для розмежування економічної суті платежів, бюджетні установи використовують коди економічної класифікації видатків бюджету, визначені Бюджетним кодексом України. Кошти в даних установах можна використовувати лише на заплановані цілі за чітко визначеними напрямками та за встановленими кодами класифікації [4].

Бюджетна класифікація є обов'язковою для застосування всіма учасниками бюджетного процесу в межах бюджетних повноважень. Така класифікація використовується для складання і виконання державного та місцевих бюджетів, звітування про їх виконання, здійснення контролю за фінансовою діяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, інших розпорядників бюджетних коштів, проведення фінансового аналізу в розрізі доходів, видатків, кредитування, фінансування і боргу, а також для забезпечення загальнодержавної і міжнародної порівнянності бюджетних показників.

Відповідно до Бюджетного кодексу України, основними складовими бюджетної класифікації є: класифікація доходів бюджету; класифікація видатків та кредитування бюджету; класифікація фінансування бюджету; класифікація боргу [4].

Так, на прикладі Станишівської сільської територіальної громади Житомирського району визначено три головних розпорядники коштів:

- Станишівська сільська рада;
- відділ (служба) у справах дітей Станишівської сільської ради;
- фінансовий відділ Станишівської сільської ради.

У бюджеті сільської територіальної громади на 2022 рік видатки по головному розпоряднику коштів – Станишівській сільській раді, які фінансуються за 38-ми кодам програмної класифікації видатків, були передбачені в розмірі 163 745 661 грн, у тому числі по загальному фонду – 132 347 406 грн та по спеціальному фонду – 31 398 255 грн [18].

По головному розпоряднику коштів – відділу (службі) у справах дітей Станишівської сільської ради – передбачено бюджетні призначення по чотирьох кодах програмної класифікації на загальну суму 1 030 320 грн. Головному розпоряднику коштів – фінансовому відділу Станишівської сільської ради передбачено бюджетні призначення у сумі 1 738 080 грн [18].

При плануванні і прогнозуванні соціально-економічного розвитку та формуванні державних та регіональних програм перед органами місцевого самоврядування та виконавчої влади гостро стоїть завдання ефективного управління коштами місцевих бюджетів та економічно обґрунтоване спрямування їх на вирішення завдань, визначених у регіональних бюджетних програмах.

Бюджетні програми визначаються головними розпорядниками бюджетних коштів. У паспорті бюджетної програми визначають цілі, завдання, напрями використання бюджетних коштів, виконавців, результативні показники та інші характеристики бюджетної програми відповідно до бюджетного призначення, встановленого Законом про Державний бюджет України або рішенням про місцевий бюджет, а також Правилами складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання № 1098 [24].

Недостатність фінансового забезпечення бюджетних установ, безумовно, може негативно позначатись на результатах і якості послуг, які ними надаються. Не завжди існуюча динаміка фінансового забезпечення відповідає зростаючим сучасним потребам матеріально-технічного забезпечення діяльності в сфері державного управління, а також достатнього фінансового забезпечення розвитку освіти, науки, охорони здоров'я, створення умов для задоволення соціальних і духовних потреб громадян.

Зважаючи на нинішню складну соціально-економічну ситуацію в умовах воєнного часу в Україні, необхідно усвідомити важливу роль оптимізації видатків бюджету, значення раціонального і ефективного використання бюджетних коштів з метою забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку територіальних громад. Одним із способів підвищення їх дієвості є необхідність ефективного використання бюджетних видатків. Оцінку ефективності бюджетних видатків можливо здійснити завдяки належній системі обліку та аналізу, як інформаційних джерел прийняття управлінських рішень. Зокрема, результати виконання бюджетних програм оцінюються за показниками: затрати на її виконання, продукту, ефективності та якості.

Розглянемо загальну характеристику основних бюджетних програм та їх особливості на прикладі Станишівської сільської територіальної громади Житомирського району за 2022 рік (табл. 1.).

З даних таблиці видно, що завдання бюджетних програм громади спрямовані на: забезпечення діяльності апарату Станишівської сільської ради та іншої діяльності у сфері державного управління; створення належних умов для надання дошкільної освіти і виховання дітей; забезпечення надання відповідних послуг денними закладами загальної середньої освіти та інших програм та заходів у сфері освіти; на забезпечення потреб населення у первинній медичній допомозі; надання компенсаційних виплат за пільговий проїзд окремим категоріям громадян; створення умов для задоволення духовних потреб громадян.

**Таблиця 1. Характеристика основних бюджетних програм
Станишівської сільської ради Житомирського району за 2022 рік [18]**

Назва бюджетної програми	Завдання	Сума, грн	Показники, якими оцінено виконання програми
Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності обласної ради, районної ради, районної у місті ради (у разі її створення), міської, селищної, сільської рад	Здійснення виконавчим комітетом Станишівської сільської ради наданих законодавством повноважень у сфері забезпечення діяльності апарату Станишівської сільської ради	29766990,00	- Затрат (кількість штатних одиниць, витрати на утримання апарату ради, придбання матеріалів, обладнання та інвентарю, придбання обладнання і предметів довгострокового користування, обсяг видатків на капітальний ремонт); - продукту (кількість прийнятих нормативно-правових актів, кількість отриманих листів, звернень, заяв, скарг, кількість об'єктів, що потребують капітального ремонту, кількість придбаних матеріалів, обладнання та інвентарю) - ефективності (витрати на утримання однієї штатної одиниці, середні витрати на капітальний ремонт, середні витрати на придбання матеріалів, обладнання та інвентаря)
Інша діяльність у сфері державного управління	Організація, проведення та інформаційний супровід заходів з нагоди відзначення державних, професійних свят та ювілейних дат	344600,00	- Затрат (обсяг видатків на здійснення заходів); - продукту (кількість проведених заходів;) - ефективності (середні витрати на проведення заходів)
Надання дошкільної освіти	Забезпечити створення належних умов для надання на належному рівні дошкільної освіти та виховання дітей	19251960,00	- Затрат (кількість груп, кількість дошкільних навчальних закладів, кількість ставок/штатних одиниць педагогічного персоналу, кількість ставок/штатних одиниць інших працівників, обсяг видатків на капітальний ремонт, обсяг видатків на придбання матеріалів, обладнання); - продукту (кількість дітей до 6 років, кількість дітей, що відвідують дошкільні заклади, кількість об'єктів, що потребують капітального ремонту, кількість придбаних матеріалів, обладнання); - ефективності (витрати на перебування однієї дитини в дошкільному закладі, діто-дні відвідування, середні витрати на один об'єкт, середні витрати на придбання); - якості (відсоток охоплення дітей дошкільною освітою, кількість днів відвідування)

Продовження таблиці 1.

Назва бюджетної програми	Завдання	Сума, грн	Показники, якими оцінено виконання програми
Надання загальної середньої освіти закладами загальної середньої освіти	Забезпечити надання відповідних послуг денними закладами загальної середньої освіти	7886071,00	- Затрат (видатки, середньорічне число ставок/штатних одиниць педагогічного персоналу, видатки на придбання обладнання і предметів довгострокового користування); - продукту (кількість учнів, кількість одиниць обладнання та предметів довгострокового користування); - ефективності (середні витрати на 1 учня, середні витрати на придбання одиниці обладнання та предметів довгострокового користування)
Інші програми та заходи у сфері освіти	Забезпечення пільгового проїзду педагогічних працівників до місця роботи і додому за рахунок коштів місцевого бюджету	220000,00	- Затрат (видатки, пов'язані з перевезенням вчителів); - продукту (кількість осіб, які перевозяться до місця роботи і додому); - ефективності (середня вартість поїздки одного вчителя); - якості (рівень виконання завдань по перевезенню вчителів до школи)
Первинна медична допомога населенню, що надається амбулаторно-поліклінічними закладами (відділеннями)	Зміцнення та поліпшення здоров'я населення шляхом забезпечення потреб населення у первинній медичній допомозі	1869075,00	- Затрат (обсяг видатків на забезпечення підтримки роботи КНП "Амбулаторія ЗПСМ"); - продукту (кількість підприємств, яким планується надання фінансової підтримки); - ефективності (середні видатки на підтримку одного підприємства); - якості (відсотки кількості комунальних підприємств, яким планується надання підтримки, до кількості комунальних підприємств, які її потребують)
Компенсаційні виплати на пільговий проїзд автомобільним транспортом окремим категоріям громадян	Забезпечення надання компенсаційних виплат за пільговий проїзд окремим категоріям громадян у готівковій формі	2141600,00	- Затрат (обсяг видатків на компенсацію витрат за пільговий проїзд окремим категоріям); - продукту (кількість осіб, які мають право на пільговий проїзд); - ефективності (середня вартість пільгових послуг); - якості (питома вага відшкодованих компенсацій до нарахованих)

Продовження таблиці 1.

Назва бюджетної програми	Завдання	Сума, грн	Показники, якими оцінено виконання програми
Забезпечення діяльності бібліотек	Забезпечення доступності для громадян інформації, створення умов для повного задоволення духовних потреб громадян, комплектування та зберігання бібліотечних фондів, їх облік	1695825,00	- Затрат (середнє число окладів (ставок) спеціалістів, кількість установ – усього, видатки на утримання бібліотек, придбання матеріалів, обладнання та інвентарю); - продукту (число читачів, бібліотечний фонд, бібліотечний фонд, придбання матеріалів, обладнання та інвентарю); - ефективності (кількість книговидач на одного працівника (ставку), середні затрати на обслуговування одного читача, середні витрати на придбання одиниці іншого обладнання (предмету)); - якості (динаміка кількості книговидач в плановому періоді по відношенню до фактичного показника попереднього періоду, динаміка кількості установ, в яких здійснено оновлення матеріально-технічної бази, порівняно з минулим роком)

Серед представлених бюджетних програм, найбільший обсяг видатків бюджету громади було спрямовано за такими напрямками використання бюджетних коштів, як забезпечення діяльності у сфері державного управління та програм і заходів у сфері освіти.

З метою недопущення порушень, зважаючи на важливість забезпечення контролю витрачання державних коштів, пояснюється необхідність дотримання певного порядку витрачання бюджетних коштів при їх використанні, що передбачений діючим законодавством. Бюджетні кошти можливо використовувати чітко для виконання певних заходів. При цьому витрачання коштів можна здійснювати тільки у відповідності до затвердженого бюджету. За визначенням, наведеному у Бюджетному кодексі України, витрати бюджету – це кошти, направлені на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом [4].

Важливою умовою ефективного бюджетного процесу є забезпечення належного контролю за витрачанням бюджетних коштів. Витрачання коштів в бюджетних організаціях, установах знаходиться під контролем органів Державного казначейства та Служби державного аудиту. З цією метою в органах Казначейства бюджетні установи відкривають поточні рахунки, які є інформаційним забезпеченням для контролю та управління витрачанням бюджетних коштів на виконання бюджетних програм, інших визнаних витрат. Саме тому при вирішенні завдань з організації обліку та контролю витрат в бюджетних установах слід чітко дотримуватись вимог законодавчих та нормативних документів щодо організації обліку витрат в таких установах, зокрема в розрізі загального та спеціального фондів, враховувати особливості касових та фактичних витрат організацій і установ.

Наприклад, на прикладі бюджету Станишівської громади, заплановані видатки бюджету на 2023 році складають 201 278 587 грн, у тому числі:

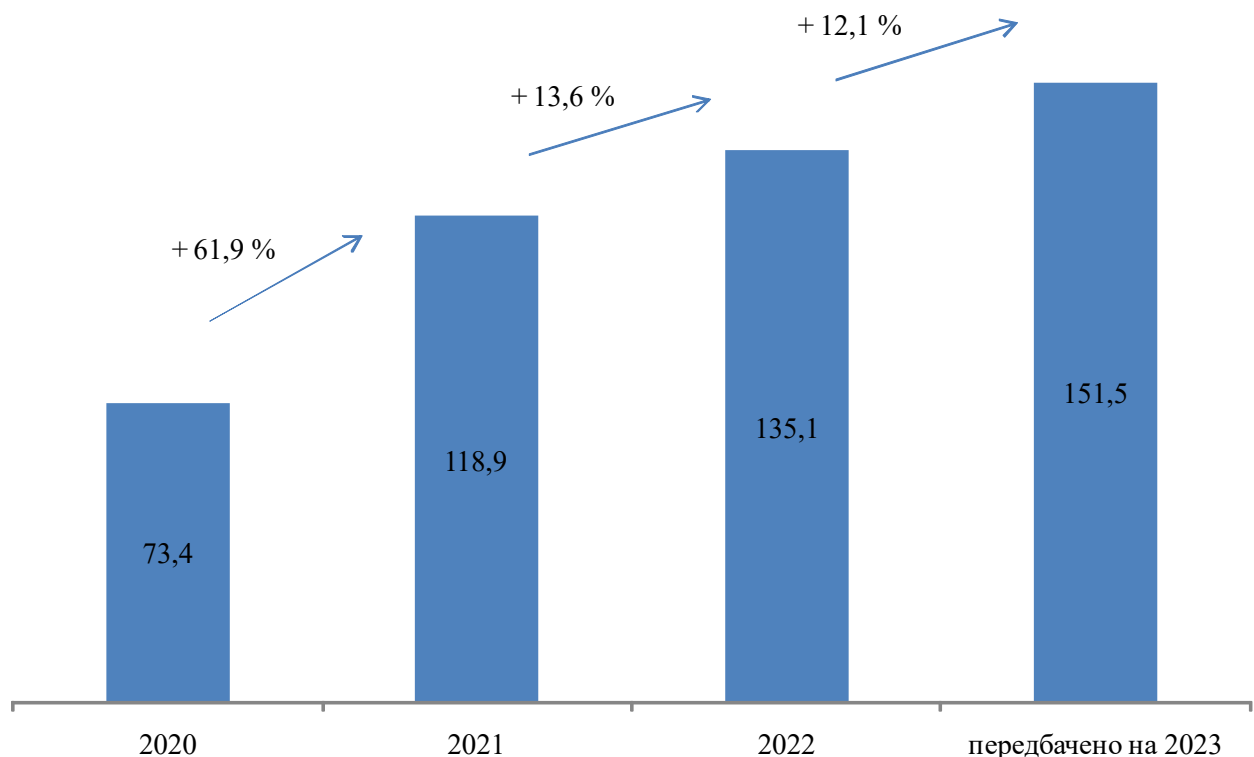
- загальний фонд – 151 481 852 грн;
- спеціальний фонд – 49 796 735 грн [18].

Дані про видатки загального фонду за функціональною класифікацією згідно рішення про бюджет Станишівської громади в 2023 році представлені в табл. 2. З даних таблиці видно, що найбільшу питому вагу займають видатки на державне управління та освіту.

Динаміка розпису видатків загального фонду згідно рішення про бюджет за 2020-2023 роки на прикладі Станишівської громади представлена на рис. 1.

Таблиця 2. Видатки загального фонду бюджету Станишівської територіальної громади в 2023 році за функціональною класифікацією видатків [18]

За функціональною класифікацією видатків	Сума, грн
Державне управління	33 256 993
Освіта	81 023 491
Охорона здоров'я	2 780 000
Соціальний захист та соціальне забезпечення	8 919 137
Культура і мистецтво	9 938 711
Фізична культура і спорт	380 000
ЖКГ, в т.ч. організація благоустрою населених пунктів	7 082 820
Економічна діяльність - всього, в т.ч:	4 341 800
- утримання та розвиток автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури	3 171 800
- здійснення заходів із землеустрою	1 130 000
Інша діяльність, в т.ч. резервний фонд	3 700 000
Міжбюджетні трансфери	58 900
РАЗОМ	151 481 852

Рис.1. Динаміка видатків загального фонду Станишівської ТГ (млн. грн.)

Джерело: узагальнено за даними [18].

Структура видатків загального фонду бюджету Станишівської територіальної громади за кодами бюджетної економічної класифікації представлено в табл. 3, з даних якої видно, що найбільшу частину у структурі видатків займають видатки на оплату праці з нарахуваннями – 68%, а також оплата комунальних послуг та енергоносіїв – 8%, оплата інших послуг – 7%.

**Таблиця 3. Структура видатків загального фонду бюджету в 2023 році
Станишівської ТГ за кодами економічної класифікації [18]**

КЕКВ	Назва видатків	Передбачено на 2023 рік	Питома вага, %
2100	Оплата праці з нарахуваннями	103 854 113	68
2210	Предмети, матеріали, обладнання	6 808 952	4
2230	Продукти харчування	5 850 000	4
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	9 991 315	7
2700	Оплата комунальних послуг та енергоносіїв	12 324 967	8
2730	Інші виплати населенню	5 945 700	4
9000	Нерозподілені видатки	2 700 000	2
	Інші поточні видатки	4 006 805	3
РАЗОМ		151 481 852	100,0

В структурі видатків спеціального фонду Станишівської територіальної громади за діючою економічною класифікацією (табл. 4) найбільший обсяг видатків спеціального фонду бюджету громади передбачено на капітальний ремонт об'єктів – 46,9 % та реконструкцію і реставрацію об'єктів – 33,7 %.

Отже, в загальній структурі видатків бюджету Станишівської територіальної громади на 2023 році передбачено 75% видатків із загального фонду бюджету та 25% видатків спеціального фонду бюджету громади.

Видатки одержувачів бюджетних коштів здійснюються за певними кодами економічної класифікації видатків бюджету. Тому одним із основних завдань обліку видатків є організація обліку в розрізі кодів бюджетної класифікації.

Таблиця 4. Структура видатків спеціального фонду бюджету Станишівської територіальної громади за економічною класифікацією [18]

Код за КЕКВ	Найменування	Сума, грн.	Питома вага, %
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	500 000	1,0
2281	Дослідження і розробки, окремі заходи розвитку по реалізації державних (регіональних) програм	2 360 000	4,7
3110	Придбання обладнання і предметів довгострокового користування	3 116 735	6,3
3121	Капітальне будівництво (придбання) житла	300 000	0,6
3122	Капітальне будівництво (придбання) інших об'єктів	3 000 000	6
3132	Капітальний ремонт інших об'єктів	23 340 000	46,9
3142	На реконструкцію і реставрацію об'єктів	16 780 000	33,7
3210	Капітальні трансферти підприємствам (установам, організаціям)	400 000	0,8
РАЗОМ		49 796 735	100,0

Для бюджетних видатків, перш за все, характерним є поділ видатків на фактичні та касові. Касові та фактичні видатки на практиці не збігаються в часі, оскільки в їх основу покладено різні принципи запису бухгалтерських операцій: касовий метод (cashbasis), коли запис доходів і видатків робиться в момент отримання коштів незалежно від періоду, до якого вони належать; метод нарахувань, за яким запис бюджетних операцій відбувається в момент їх здійснення [19].

Такий розподіл видатків в обліку визначається необхідністю контролю з боку держави за використанням коштів. Облік касових видатків забезпечує інформацію про касове виконання кошторису та залишки невикористаних асигнувань на кожну конкретну дату. Облік фактичних видатків дає можливість контролювати хід фактичного виконання кошторису видатків установи в цілому та дотримання встановлених норм за окремими статтями і структурними підрозділами [17, с.80].

Для забезпечення казначейського обслуговування коштів державного та місцевих бюджетів в органах Державного казначейства України відкриваються бюджетні рахунки, відкриття та закриття яких регламентує спеціальний Порядок № 758 [21]. Даним документом також регулюються взаємовідносини між органами

Державної казначейської служби України та розпорядниками і одержувачами бюджетних коштів, а також органами, що контролюють справляння надходжень бюджету, та органами місцевого самоврядування в процесі відкриття чи закриття рахунків.

Нормами Порядку №758 передбачено окремі групи бюджетних рахунків, які можуть відкривати бюджетні установи в органах Державної казначейської служби України: бюджетні рахунки за надходженнями; рахунки для операцій з бюджетними коштами: особові рахунки розпорядникам коштів місцевих бюджетів, реєстраційні рахунки, спеціальні реєстраційні рахунки, рахунки одержувачів бюджетних коштів, рахунки для обліку операцій по загальнодержавних видатках та кредитуванню, рахунки для обліку операцій з міжбюджетними трансфертами та ін. [21]. Такий порядок забезпечує достовірний облік і контроль бюджетних коштів за напрямками їх надходження та використання.

Основним нормативно-правовим документом, згідно якого організовують облік в державних установах, є Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [25]. Важливими робочими документами установ є облікова політика, форми первинних облікових документів, графіки документообігу, робочий план рахунків та форми внутрішньої звітності. Державною казначейською службою України регулюється ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності про виконання кошторисів та бюджетів. З метою контролю за дотриманням фінансової дисципліни та цільовим використанням грошових коштів та матеріальних цінностей важливе значення надається організації ведення аналітичного обліку в розрізі окремих видів надходжень та видатків загального та спеціального фондів, касових і фактичних видатків.

Для установ державного сектору формування в бухгалтерському обліку інформації про витрати та розкриття її в фінансові звітності визначає НП(С)БОДС 135 «Витрати», у відповідності до якого, об'єктом витрат є продукція, роботи,

послуги або вид діяльності суб'єкта державного сектору, які потребують визначення пов'язаних з їх виробництвом чи виконанням витрат [15].

Бюджетні рахунки відкривають згідно з діючим планом рахунків бухгалтерського обліку для бюджетних установ кожного року на початок нового бюджетного періоду. Зокрема, Планом рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі та Порядком його застосування визначено склад рахунків та субрахунків, які застосовуються бюджетними установами [20, 22].

Для обліку і контролю фактичних видатків в бухгалтерському обліку планом рахунків передбачено рахунки класу 8 «Витрати», на яких формується інформація про фактичні суми визнаних витрат бюджетних установ. Загальну характеристику рахунків з обліку фактичних видатків представлено в табл. 5.

Операції з використання бюджетних коштів здійснюються у відповідності до діючого Порядку казначейського обслуговування державного бюджету за витратами [23]. При цьому одержувачі бюджетних коштів надають органам Казначейства в паперовій або ж в електронній формі плани використання бюджетних коштів. В процесі казначейського обслуговування державного бюджету за видатками може застосовуватися система дистанційного обслуговування «Клієнт казначейства - Казначейство».

Бюджетні асигнування, які передбачаються розпорядником бюджетних коштів для одержувачів бюджетних коштів, повинні бути враховані у відповідних показниках зведеного кошторису, зведеного плану асигнувань загального фонду та спеціального фонду цього розпорядника. Розпорядники бюджетних коштів та одержувачі бюджетних коштів приводять зазначені документи у відповідність із даними розпису. Оригінали документів повертаються розпорядникам бюджетних коштів, а копії, завірені в установленому порядку, залишаються в органах Державної казначейської служби [23].

Таблиця 5. Характеристика рахунків для бухгалтерського обліку фактичних видатків в бюджетних установах та організаціях [20, 22]

Код і назва рахунків	Загальна характеристика
80 «Витрати на виконання бюджетних програм»	На рахунку здійснюють облік і узагальнення інформації про суми визнаних витрат, пов'язаних із виконанням бюджетних програм та витрат на утримання державних цільових фондів, суми касових видатків розпорядників коштів державного (місцевого) бюджету, пов'язані із виконанням суб'єктом державного сектору своїх повноважень, визначених законодавством.
81 «Витрати на виготовлення продукції (надання послуг, виконання робіт)»	Відображають узагальнену інформацію про суми визнаних витрат, що пов'язані з організацією та наданням послуг, виготовленням продукції, виконанням робіт.
82 «Витрати з продажу активів»	Рахунок призначено для обліку та узагальнення інформації про собівартість проданої продукції (робіт, послуг) та витрат, пов'язаних із реалізацією майна.
83 «Фінансові витрати»	На рахунку здійснюють облік та узагальнення інформації про суми визнаних фінансових витрат та суми касових видатків державного бюджету (місцевих бюджетів) суб'єкта державного сектору, що пов'язані із запозиченнями згідно із законодавством: відсотки за користування кредитами, премії за цінними паперами, витрати на обслуговування боргу тощо.
84 «Інші витрати за обмінними операціями»	Рахунок призначено для обліку й узагальнення інформації про суми визнаних інших витрат за обмінними операціями, які не відображені на рахунках 80–83.
85 «Витрати за необмінними операціями»	Рахунок призначено для обліку та узагальнення інформації про суми визнаних витрат за необмінними операціями та суми касових видатків державного бюджету, зокрема суми трансфертів, наданих з місцевого бюджету(субсидії, гранти, соціальні виплати тощо) та витрати, пов'язані з передачею активів, що передають суб'єкти державного сектору суб'єктам господарювання, фізичним особам та іншим суб'єктам державного сектору для виконання цільових заходів, неповернення депозитів тощо.
86 «Умовні витрати»	Рахунок призначено для обліку й узагальнення інформації про витрати державного (місцевого) бюджету за операціями з надання кредитів із державного бюджету (місцевих бюджетів) в поточному році та операцій з фінансування.

У відповідності до НП(С)БОДС 135 «Витрати», витрати визнаються за умови, що їх оцінка може бути достовірно визначена, у разі зменшення економічних вигід або потенціалу корисності, зокрема у вигляді вибуття активу або збільшення зобов'язання, які приводять до зменшення власного капіталу (за

винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілення власником) [15].

Законодавством встановлено порядок формування та подання фінансової та бюджетної звітності про використання бюджетних коштів, а також контроль за їх цільовим та ефективним витрачанням здійснюються. Для забезпечення застосування правильної економічної класифікації однотипних видатків бюджету та планування їх в кошторисі на майбутній рік користуються Інструкцією № 333, якою визначено єдину економічну класифікацію видатків бюджету, що забезпечує єдиний підхід до всіх учасників бюджетного процесу при виконанні бюджету, тобто всі можливі витрати, які можуть здійснювати бюджетні установи, розподіляють за відповідними кодами КЕКВ [8].

Особливістю бюджетних установ є ведення не тільки бухгалтерського обліку господарських операцій, а й організація обліку виконання кошторису. У відповідності до Бюджетного кодексу України, Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», діючого Порядку складання фінансової та бюджетної звітності розпорядниками та одержувачами бюджетних коштів № 44, бюджетні установи подають не лише фінансову звітність, а й відповідні форми бюджетної звітності про виконання бюджету.

Для досягнення результатів ефективного використання бюджетних коштів на всіх стадіях бюджетного процесу важливе значення має облік і контроль кожної операції, пов'язаної з витрачанням бюджетних коштів в процесі їх перерахування та використання, а обліково-аналітичне забезпечення сприяє ефективному управлінню бюджетними коштами як на рівні державного, так і місцевих бюджетів, підвищення рівня прозорості в процесі їх використання.

Висновки. При виконанні своїх повноважень бюджетні установи несуть відповідні витрати, однак метою їх діяльності є не одержання прибутку, а досягнення передбачених кошторисами та бюджетними програмами показників та фінансування. Діяльність бюджетних установ здійснюється за рахунок коштів

державного чи місцевого бюджетів. Витрати державних установ, що здійснюються під час надання нематеріальних послуг, відрізняються за своїм економічним змістом від витрат комерційних підприємств. Одним із основоположних принципів бюджетної системи України є принцип цільового використання бюджетних коштів, згідно з яким вони використовуються тільки за цільовим призначенням, визначеним бюджетними призначеннями та заплановані в кошторисі. Тому особливе значення має посилення внутрішнього контролю та аналізу обліково-звітної інформації бюджетних організацій.

В установах державного сектору видатки є одними з найважливіших в їх діяльності об'єктами обліку. Бухгалтерський облік у бюджетних установах забезпечує систему контролю та аналізу за наявністю і рухом бюджетних коштів та виконує інформаційну, управлінську, контрольну та аналітичну функції. Тому обліково-аналітичне забезпечення виконання бюджетних програм дозволяє не тільки контролювати за надходженням державних коштів, їх цільовим використанням, а й оцінити за визначеними показниками виконання бюджетних програм та ефективне функціонування бюджетної установи.

Література

1. Атамас П.Й. Облік в бюджетних установах: навч. посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 288 с.
2. Бенько І.Д., Бенько В.С. Організація обліку та перевірки фінансових ресурсів державних організацій. *ВНВЖ «Інноваційна економіка»*. 2012. № 9. С. 272-276.
3. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: навч. посіб. / Бутинець Ф.Ф., Остапчук Т.П., Остап'юк Н.А., Сисюк С.В. 2-е вид., доп. і перероб. Житомир: ПП "Рута", 2009. 472 с.
4. Бюджетний Кодекс України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua> (дата звернення 25.04.2023).
5. Василик О.Д., Павлюк К.В. Бюджетна система України: підручник. Київ:

Центр навч. літ., 2004. 544 с.

6. Галько О. Порядок обслуговування державного держави за витратами. *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. 2013. № 14-15. URL: www.archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Un_msm/2010_1415/Ukrainska_nauka1415_2010/03_Galko.pdf. (дата звернення 25.04.2023).

7. Джога, Р. Т. Бухгалтерський облік у бюджетних установах : навч. посіб. Р. Т. Джога. Київ: КНЕУ, 2001. 250 с.

8. Інструкція щодо застосування економічної класифікації видатків бюджету: наказ М-ва фінансів України від 12.03.2012 № 333. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12#Text> (дата звернення 25.04.2023).

9. Карпенко Н. Г. Завдання та порядок відображення в обліку видатків бюджетних установ. *Молодий вчений: наук. журн.* 2017. № 5 (45). URL: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.3/154.pdf>. (дата звернення 25.04.2023).

10. Клець Л.Є. Бюджетний менеджмент: навч. посіб. Київ: Центр учбової літ., 2007. 640 с.

11. Котова С. С. Касові та фактичні витрати державних організацій: їх суть та економічне значення. *Електронний архів наукових публікацій. НУ «Львівська політехніка»*. 2015. URL: www.ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/284 (дата звернення 25.04.2023).

12. Крикун Т. І. Інституційні засади розвитку системи управління видатками бюджету. *Вісник ДДФА. Сер. Економічні науки*. 2012. № 1. С. 121–126.

13. Кемарська Л. Г. Проблеми методології бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство* / гол. ред. М. М. Палінчак. Ужгород : Гельветика, 2018. Вип. 20. Ч. 2. С. 28-32.

14. Куліш О. М. Облік доходів і витрат спеціального фонду державних організацій. *Управління розвитком*. 2012. №3. С. 113 – 115.

15. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 135 «Витрати»: наказ М-ва фінансів України від 18.05.2012 р. № 568. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0903-12> (дата звернення 25.04.2023).

16. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку в державному секторі 101 «Подання фінансової звітності»: наказ М-ва фінансів України від 28.12.2009 № 1541. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z090312> (дата звернення 25.04.2023).

17. Облік у бюджетних установах : навч. посіб.2-е вид., виправ. / За заг. ред. Леня В.С. Київ : Каравела, 2017. 564 с.

18. Офіційний сайт Станишівської територіальної громади: URL: <https://stanyshivska-gromada.gov.ua/bjudzhet-08-37-26-10-03-2016/> (дата звернення 25.04.2023).

19. Пігош В. А. Видатки та витрати бюджетних установ: обліковий аспект. *Економічні науки. Серія : Облік і фінанси*. 2014. Вип. 11(2). С. 278-287.

20. План рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі: наказ М-ва фінансів України від 31.12.2013 р. № 1203. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> (дата звернення 25.04.2023).

21. Порядок відкриття та закриття рахунків у національній валюті в органах Державної казначейської служби України:наказ М-ва фінансів України від 22.06.2012 р. № 758. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1206-12#Text> (дата звернення 25.04.2023).

22. Порядок застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі:наказ М-ва фінансів України від 29.12.2015 № 1219. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-16#Text> (дата звернення 25.04.2023).

23. Порядок казначейського обслуговування державного бюджету за витратами: наказ М-ва фінансів України від 24.12.2012 р. № 1407.URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13#Text> (дата звернення 25.04.2023).

24. Правила складання паспортів бюджетних програм та звітів про їх виконання: наказ М-ва фінансів України від 29.12.2002 № 1098. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03#Text> (дата звернення 25.04.2023).

25. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 07 лип. 1999 р. № 996. / Верх. Рада України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення 25.04.2023).

26. Свірко С. В. Бухгалтерський облік у бюджетних установах: методологія та організація: моногр. К.: КНЕУ, 2006. 244 с.

27. Тополенко Н.М. Актуальні проблеми обліку видатків фінансово-господарської діяльності митних органів. *Ефективна економіка: електр. наук. фак. вид.* 2010. №8. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=268> (дата звернення 25.04.2023).

28. Хорунжак Н.М. Облік в управлінні витратами бюджетних установ: моногр. Тернопіль: ТНЕУ, 2015. 238 с.

29. Чугунов І.Я., Ігнатюк І.М. Формування видатків бюджету у системі соціально-економічного розвитку країни. *Економічний вісник університету*. 2016. № 28/1. С. 217–226.

30. Шара Є. Ю., Андрієнко О. М., Жидеєва Л. І. Бухгалтерський облік у державних організаціях і організаціях : навч. посіб.: «Центр учбової літератури», Київ., 2010. 440 с.

31. Шевчук А. О. Кошторис – основний плановий документ державної організації. *Баланс-Бюджет*. 2014. № 3. С. 13-17.

References

1. Atamas, P.J. (2008), *Oblik v biudzhethnykh ustanovakh* [Accounting in budgetary institutions], Tsentr uchbovoi literatury, Kyiv, Ukraine.

2. Benko I.D. and Benko V.S. (2012), “Organization of accounting and verification of financial resources of state organizations”, *VNVZh «Innovatsijna ekonomika»*, vol. 9. pp. 272-276.

3. Butynets, F.F., Ostapchuk, T.P., Ostap'yuk, N.A. and Sisyyuk, S.V. (2009), *Bukhhalters'kyj oblik u biudzhethnykh ustanovakh* [Accounting in budgetary institutions], 2nd ed., PP "Ruta", Zhytomyr, Ukraine.

4. Verkhovna Rada of Ukraine (2010), “Budget Code of Ukraine”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/en/2456-17> (Accessed 25 april 2023).

5. Vasylyk, O.D. and Pavlyuk, K.V. (2004), *Biudzhetna systema Ukrainy* [The budget system of Ukraine], Education Center. lit., Kyiv, Ukraine.
6. Galko, O. (2013), “The order of state service according to expenses”, *Ukrains'ka nauka: mynule, suchasne, majbutnie*, vol. 14-15, available at: www.archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Un_msm/2010_1415/Ukrainska_nauka1415_2010/03_Galko.pdf. (Accessed 25 april 2023).
7. Dzhoga, R. T. (2001), *Bukhholders'kyj oblik u biudzhetnykh ustanovakh*, [Accounting in budget institutions], KNEU, Kyiv, Ukraine.
8. Ministry of Finance of Ukraine (2012), Order “Instructions on the application of the economic classification of budget expenditures”, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0456-12#Text> (Accessed 25 april 2023).
9. Karpenko, N.G. (2017), “Tasks and the procedure for displaying expenditures in budgetary institutions”, *Molodyj vchenyj: nauk. zhurn*, vol. 5 (45), available at: <https://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/6.3/154.pdf>. (Accessed 25 april 2023).
10. Klets, L.E. (2007), *Biudzhetnyj menedzhment* [Budget management], Center for summer education, Kyiv, Ukraine.
11. Kotova, S. S. (2015), “Cash and actual expenses of state organizations: their essence and economic significance”, *Elektronnyj arkhiv naukovykh publikatsij NU «L'vivs'ka politekhnika»*, available at: www.ena.lp.edu.ua:8080/handle/ntb/284 (Accessed 25 april 2023).
12. Krikun, T. I. (2012), “Institutional foundations of the development of the budget expenditure management system”, *Visnyk DDFA. Ser. Ekonomichni nauky*, vol. 1, pp. 121–126.
13. Kemarska, L. G. (2018), “Problems of accounting methodology of public sector subjects”, *Scientific Bulletin of the Uzhhorod National University. International Economic Relations and World Economy*, vol. 20, no. 2, pp. 28-32.
14. Kulish, O. M. (2012), “Accounting of income and expenses of the special fund of state organizations”, *Upravlinnia rozvytko*, vol. 3. pp. 113 - 115.

15. Ministry of Finance of Ukraine (2012), Order “National regulation (standard) of accounting in the public sector 135 "Expenses"”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0903-12> (Accessed 25 april 2023).

16. Ministry of Finance of Ukraine (2009), Order “National regulation (standard) of accounting in the public sector 101 "Submission of financial statements"”, available at: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z090312> (Accessed 25 april 2023).

17. Len, V.S. (2017), *Oblik u biudzhethnykh ustanovakh* [Accounting in budgetary institutions], 2nd ed., Caravela, Kyiv, Ukraine.

18. Official website of the Stanyshivska Territorial Community (2023), available at: <https://stanyshivska-gromada.gov.ua/bjudzhet-08-37-26-10-03-2016/> (Accessed 25 april 2023).

19. Pigosh, V. A. (2014), “Expenditures and costs of budgetary institutions: accounting aspect”,. *Ekonomichni nauky. Tseriia : Oblik i finansy*, vol. 11(2), pp. 278-287.

20. Ministry of Finance of Ukraine (2013), Order “Plan of accounting accounts in the public sector“, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0161-14#Text> (Accessed 25 april 2023).

21. Ministry of Finance of Ukraine (2012), Order “The procedure for opening and closing accounts in the national currency in the bodies of the State Treasury Service of Ukraine “, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1206-12#Text> (Accessed 25 april 2023).

22. Ministry of Finance of Ukraine (2015), Order “The procedure for applying the Plan of accounting accounts in the public sector“, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0085-16#Text> (Accessed 25 april 2023).

23. Ministry of Finance of Ukraine (2012), Order “Procedure for treasury service of the state budget according to expenses “, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0130-13#Text> (Accessed 25 april 2023).

24. Ministry of Finance of Ukraine (2002), Order “Rules for drawing up passports of budget programs and reports on their implementation“, available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-03#Text> (Accessed 25 april 2023).

25. The Verkhovna Rada of Ukraine (1999), The Law of Ukraine " On accounting and financial reporting in Ukraine", available at: <https://zakon.rada.gov.ua/lavs/show/996-14#Tekht> (Accessed 25 april 2023).

26. Svirko, S. V. (2006), *Bukhhalters'kyj oblik u biudzhethnykh ustanovakh: metodolohiia ta orhanizatsiia* [Accounting in budget institutions: methodology and organization], KNEU, Kyiv, Ukraine.

27. Topolenko, N.M. (2010), "Actual problems of accounting for expenses of financial and economic activities of customs authorities", *Efektivna ekonomika*, vol. 8, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=268> (Accessed 25 april 2023).

28. Horunzhak, N.M. (2015), *Oblik v upravlinni vytratamy biudzhethnykh ustanov* [Accounting in the management of expenses of budgetary institutions], TNEU, Ternopil, Ukraine.

29. Chugunov, I.Ya. and Ignatiuk, I.M. (2016), "Formation of budget expenditures in the system of socio-economic development of the country", *.Ekonomichnyj visnyk universytetu*,. no. 28/1. pp. 217–226.

30. Shara, E.Yu., Andrienko, O.M. and Zhideeva L.I. (2010), *Bukhhalters'kyj oblik u derzhavnykh orhanizatsiiakh i orhanizatsiiakh* [Accounting in state organizations and organizations], Center for Educational Literature, Kyiv, Ukraine.

31. Shevchuk, A.O. (2014), "Kostoris – the main planning document of the state organization", *Balans-Biudzheth*, vol. 3. pp. 13-17.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2023 р.